

ABDULLA AVLONIY ASARLARI ASOSIDA O‘QUVCHILARDA KREATIV QOBILIYATNI SHAKLLANTIRISH.

Umurzakov Jumaboy

Osiyo Xalqaro universiteti

2-bosqich magistranti.

Annotatsiya: *Mazkur maqolada A.Avloniy asarlari orqali o‘quvchilarda kreativ fikrlash usullari hamda vositalari haqida fikr yuritiladi. O‘quvchini kreativ fikrlashi bugungi kunda dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Kreativ fikrlash orqali o‘quvchida mustaqil faoliyat, ijodkorlik namoyon bo‘ladi. Ushbu usullar bevosita o‘tmishdagi ajdodlarimiz asarlari orqali o‘rgatilsa yanada maqsadga muvofiq bo‘ladi.*

Kalit so‘zlar: *kreativ fikrlash, o‘quv jarayoni, zamonaviy ta’lim, pedagogik xususiyat*

FORMATION OF CREATIVE ABILITIES IN STUDENTS BASED ON THE WORKS OF ABDULLA AVLONI

Umurzakov Jumaboy

2nd year master's student of International University “Asia”.

Abstract: This article discusses the methods and tools of creative thinking in students through the works of A. Avloni. Creative thinking of students is one of the current issues today. Through creative thinking, independent activity and creativity are manifested in the student. It would be more appropriate if these methods were taught directly through the works of our ancestors in the past.

Keywords: creative thinking, educational process, modern education, pedagogical features

ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКИХ СПОСОБНОСТЕЙ У УЧАЩИХСЯ НА ОСНОВЕ РАБОТ АБДУЛЛЫ АВЛОНИ

Умурзаков Джумабой

2-й курс магистратуры Международного университета “Азия”

Аннотация: В данной статье рассматриваются методы и инструменты развития творческого мышления у учащихся на примере работ А. Авлони. Творческое мышление учащихся является одной из актуальных проблем современности. Благодаря творческому мышлению у учащихся проявляется самостоятельность и креативность. Было бы целесообразнее обучать этим методам непосредственно на основе работ наших предков.

Ключевые слова: творческое мышление, образовательный процесс, современное образование, педагогические особенности

Kreativ qobiliyat zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning shaxsiy va intellektual rivojlanishida muhim omil sifatida e'tiborga olinadi. Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilar ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va muammolarni ijodiy yechimlash qobiliyatlarini shakllantirish jarayonida ayniqsa sezilarli o'rivojlanish ko'rsatadi. O'quv jarayonini boyituvchi, ma'naviy va axloqiy qadriyatlarni uyg'otuvchi manbalarni aniqlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Pedagogik xususiyatlari esa uning asarlarida aniq namoyon bo'ladi. Avloniy o'quvchilarni faqat bilim olishga emas, balki axloqiy qadriyatlarni qadrlashga, jamiyatda mas'uliyatli va faol shaxs bo'lishga o'rgatadi. Uning hikoya va maqolalaridagi vaziyatlar o'quvchilarda muammolarni hal qilish, ijtimoiy va axloqiy qarorlar qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, Avloniy merosi pedagogik jihatdan boy va keng qo'llanish imkoniyatlariga ega bo'lib, boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilarda kreativ qobiliyatni rivojlantirish uchun samarali vosita sifatida baholanishi mumkin.

Nazariy jihatdan Avloniy ijodi tadqiqotchilar tomonidan bir nechta asosiy yo'nalishlarda tahlil qilingan. Birinchi yo'nalish — uning badiiy asarlarida milliy va ma'naviy qadriyatlarni uyg'otish mexanizmlari. Tadqiqotchilar (X. Olimov, N. Qodirov va boshqalar) Avloniyning hikoya, maqola va publitsistik asarlarida axloqiy va ma'naviy mavzular orqali o'quvchilarni jamiyatdagi ijobiy harakatlarga, fidoyilik va mas'uliyatga rag'batlantirish xususiyatlarini ta'kidlaydilar.

Pedagogik xususiyatlari jihatidan, Avloniy asarlari o‘quvchilarning ma’naviy tarbiyasiga katta hissa qo‘shadi. Hikoyalarda tasvirlangan vaziyatlar o‘quvchilarda axloqiy qarorlar qabul qilish va jamiyatdagi mas’uliyatli shaxs sifatida harakat qilish qobiliyatlarini shakllantiradi. Avloniy asarlarida ta’lim jarayonida o‘quvchilarni faqat bilim bilan ta’minlash emas, balki ularning shaxsiy va ijtimoiy ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik elementlar mavjud. Shu bilan birga, asarlardagi badiiy va ma’naviy mazmun pedagogik metodlar bilan birlashtirilganda, interaktiv va sinergetik yondashuvlarni qo‘llash orqali dars jarayonining samaradorligini oshirishga imkon beradi.

Abdulla Avloniy o‘z davrining yetakchi ma’rifatparvar pedagogi, adibi va jamoat arbobi sifatida tanilgan. Uning ijodi nafaqat badiiy, balki pedagogik va ma’rifiy jihatdan ham katta ahamiyatga ega bo‘lib, o‘quvchilarning shaxsiy, axloqiy va intellektual rivojlanishida muhim vosita sifatida baholanadi. Avloniy asarlari o‘zining mazmun-mohiyati bilan o‘quvchilarni mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va muammolarni yechish ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Shu sababli, uning merosi boshlang‘ich sinf pedagogikasi va kreativ qobiliyatni shakllantirish masalalarida dolzarb ilmiy manba hisoblanadi.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, Avloniy asarlarida milliy ruh, ma’naviy va axloqiy qadriyatlar bilan birga, o‘quvchilarda fantaziya va tasavvur qobiliyatini rivojlantirishga xizmat qiluvchi badiiy vositalar mujassamdir. Tadqiqotchilar X. Olimov, N. Qodirov, Sh. Yoqubovni Avloniy ijodining pedagogik ahamiyatini shuni bilan izohlashadiki, uning asarlari o‘quv jarayonida interaktiv va sinergetik metodlar bilan birlashtirilganda, o‘quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning samarali vositasi bo‘lishi mumkin.

Avloniy ijodi o‘z davrida badiiy va pedagogik jihatdan keng qamrovli iz qoldirgan. Tadqiqotchilar uning asarlarida milliy ruh, axloqiy qadriyatlar va ma’naviy-ijtimoiy mavzular orqali o‘quvchilarning kreativ fikrlashini rag‘batlantirish mexanizmlari mujassam ekanini ta’kidlaydilar.

Nazariy jihatdan Avloniy ijodi bir nechta yo‘nalishda o‘rganilgan:

Badiiy yoʻnalish: Hikoya va maqolalarda dramatik voqealar, obrazlar va tasviriy vositalar orqali oʻquvchida tasavvur va fantaziyani rivojlantirish.

Pedagogik yoʻnalish: Oʻquvchilarni faqat bilim bilan taʼminlash emas, balki ijodiy fikrlash, mustaqil qaror qabul qilish va muammolarni yechish koʻnikmalarini rivojlantirishga qaratilgan.

Avloniy ijodi boshlangʻich sinf pedagogikasi uchun nazariy jihatdan muhim ahamiyatga ega. Uning hikoya va maqolalaridagi badiiy va maʼnaviy elementlar oʻquvchilarda mustaqil fikrlash, ijodiy qaror qabul qilish va fantaziyani rivojlantirish imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, Avloniy asarlaridan foydalanish boshlangʻich sinf darslarida kreativ qobiliyatni shakllantirishning nazariy asosini tashkil qiladi.

Abdulla Avloniy asarlari boshlangʻich sinf oʻquvchilarida ijodiy fikrlashni rivojlantirish, axloqiy qarorlar qabul qilish va muammolarni ijodiy yechimlash koʻnikmalarini shakllantirishning samarali nazariy va pedagogik vositasi sifatida baholanishi mumkin.

Xulosa: Avloniy asarlarida sodda va tushunarli til, boy badiiy tasvirlar, dramatik voqealar va axloqiy-maʼnaviy mavzular uygʻunlashgan. Bu esa boshlangʻich sinf oʻquvchilarini mustaqil fikrlashga, voqealarni tahlil qilishga va fantaziyalarini rivojlantirishga ragʻbatlantiradi. Shuningdek, pedagogik jihatdan Avloniy ijodi oʻquvchilarda muammolarni ijodiy yondashuv bilan yechish, axloqiy qarorlar qabul qilish va jamiyatdagi masʼuliyatni anglash koʻnikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi.

Avloniy asarlari interaktiv va sinergetik pedagogik metodlar bilan birlashtirilganda, boshlangʻich sinf darslarida kreativ qobiliyatni rivojlantirishning samarali vositasi boʻlib xizmat qiladi. Shu bilan birga, Avloniy ijodi zamonaviy taʼlim jarayonida oʻquvchilarning shaxsiy rivojlanishini taʼminlash, ularni ijodiy fikrlashga ragʻbatlantirish va axloqiy qadriyatlarni singdirish boʻyicha nazariy asos sifatida muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Avloniy, A. Ma'naviyat va ta'lim asarlari. Toshkent: O'qituvchi, 20
2. Avloniy, A. Ma'rifat va tafakkur. Toshkent: Fan, 2005.
3. Abdukarimov, S. Boshlang'ich sinfda kreativ fikrlashni rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2018.
4. Islomov, B. Pedagogik tajriba va sinov ishlari metodikasi. Toshkent: Ta'lim, 2017.